



СТОПАНСКА АКАДЕМИЯ „Д. А. ЦЕНОВ“ – СВИЩОВ
ФАКУЛТЕТ „СТОПАНСКА ОТЧЕТНОСТ“
Катедра „Контрол и анализ на стопанската дейност“

РЕЦЕНЗИЯ

на доц. д-р Милка Гаврилова Томева – член на научно жури за заемане на академична длъжност „доцент“ по област на висше образование: 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление: 3.8 Икономика, научна специалност: Счетоводна отчетност, контрол и анализ на стопанската дейност (контрол) по обявен конкурс от Стопанска академия „Д. А. Ценов“ - Свищов

1. Представяне на кандидата за участие в конкурса, научната специалност и катедрата, за нуждите на която се обявява конкурса

Гл. ас. д-р Зорница Ганчева Петкова е започнала трудовата си дейност като асистент в Стопанска академия „Д. А. Ценов“ – Свищов на 20.09.2006 г. с водене на семинарни занятия. От 23.01.2007 г. е повишена в старши асистент с възложени лекционни курсове, водене на семинарни занятия и осъществяване на административни дейности в магистърското обучение. От 29.03.2010 г. до момента е главен асистент. Изпълнява функциите на секретар на магистърска програма „Валутен, митнически и данъчен контрол“. Трудовата ѝ дейност до момента е 11 години и 8 месеца и е само в сферата на образованието и науката.

От 2002 г. до 2005 г. е редовен докторант към катедра „Стопански и финансов контрол“ в СА „Д. А. Ценов“ – Свищов, и работи по дисертация на тема „Проблеми на митническия контрол при режимите с отложено плащане“. Преди това се обучава в бакалавърска и в магистърска степен в специалност „Стопански и финансов контрол“. Защищава докторската си дисертация през 2006 г.

Гл. ас. д-р Зорница Ганчева е член на Съюза на учените в България от 2014 г. Преминала е през различни форми на допълнително обучение, за които има сертификати за обучение по английски език и в областите на „Приложение на казусния метод при обучението на студенти по икономика“, „Виртуална учебна среда Moodle“, „Актуални промени в митническото законодателство и усъвършенстване на БИМИС“, „Обекти на интелектуалната собственост – същностни аспекти и възможности за генериране на икономически растеж“, за които са приложени съответните

сътрификати. От тях е видно, че д-р Ганчева е насочила усилията си за допълнително обучение по теоретични и практически проблеми в учебния процес, езиковата подготовка и осъвременяване на учебния материал.

II. Основания за написване на рецензията

Основанията за написване на рецензията са:

- *Заповед № 435 от 21 май 2018 г.* на ректора на Стопанска академия „Димитър А. Ценов” – Свищов;

- Чл. 4 от Закона за развитие на академичния състав в Република България, чл. 64, ал. 1, 2, 3, 4, и 5 от Правилника за прилагане на Закона за развитие на академичния състав в СА „Д. А. Ценов” – Свищов, във връзка с обявен конкурс за академичната длъжност „**доцент**” по област на висшето образование: 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление: 3.8 Икономика, научна специалност: Счетоводна отчетност, контрол и анализ на стопанската дейност (контрол) – един, за нуждите на катедра „Контрола и анализ на стопанската дейност“, Държавен вестник брой 27/27.03.2018 г. и решение на факултет „Стопанска отчетност”, *Протокол № 11 от 14.05.2018 г.*

- Решение от заседание на научното жури от 6 юни 2018 г. за разпределение на персоналия състав относно рецензиите и становищата от членовете на журито;

- Представените от кандидата материали: професионална автобиография; копие от диплома; справки за аудиторната и извънаудиторната заетост, за лекционните курсове, за научните и приложните приноси, за цитиранията, за научно ръководство и рецензирани дипломни работи в ОКС „магистър“; служебни бележки относно заеманите академични и административни длъжности в Стопанска академия, следдипломно и факултативно обучение, осъществяване на дейност в практическо обучение по проект „Студентски практики“, членство в Съюза на учените в България; списъци с представените за рецензиране монографични трудове, академични учебници, учебни материали, научноизследователски проекти, публикации и научноприложни разработки; резюмета на трудовете извън докторската дисертация; рекапитулация на представените за рецензиране публикации в стандартни страници; копия на публикациите.

III. Персонална характеристика на кандидата

- Зачислена е като редовен докторант към катедра „Контрол и анализ на стопанската дейност“ със заповед № 123/27.02.2002 г.;

- Получава диплома за образователната и научна степен „доктор“ № 30898 от 22 декември 2006 г., издадена от Висшата атестационна комисия;

- Гл. ас. д-р Зорница Ганчева Петкова започва работа като асистент в СА „Д. А. Ценов“ – Свищов през 2006 г. на основание трудов договор № 1491/20.09.2006 г.;

- Има пълна академична заетост в годините от 2012 г. до 2018 г. с бакалаври редовно и задочно обучение и с магистри редовно обучение, както и наднормени часове;

- Има учебна натовареност като титуляр и консултант по лекционни курсове пред студентите в ОКС „магистър“ – дистанционна форма на обучение от 2007 до 2018 г.;

- Участва с лекционни курсове в следдипломно и факултативно обучение на студенти;

- Осъществява дейност като академичен наставник в практическо обучение на студенти.

- Ръководи и рецензира дипломни работи на студенти от ОКС „магистър“;

- Изучава английски, испански и руски език с различна степен на владеене в устна и писмена форма;

- Представените документи са в съответствие с изискванията на за конкурса, издадени от компетентните институции и заверени с подпис и печат.

От изложеното е видно, че гл. ас. д-р Зорница Ганчева участва активно в учебния процес при обучението на студентите от ОКС „бакалавър“, ОКС „магистър“, следдипломно и факултативно обучение и академично наставничество в практическото обучение с пълен норматив и наднормена заетост.

IV. Количествена и качествена оценка (анализ) на учебно-преподавателската работа

От представените справки за учебната дейност на кандидата е видно следното:

При норматив от 250 ч. аудиторна и 110 ч. извънаудиторна заетост всяка година има повече часове в двете направления, което в количествено отношение е преизпълнение.

През последните шест години чете лекции по четири дисциплини в ОКС „бакалавър“ – Валутен и митнически контрол, Митнически контрол и

администрация, Банков контрол и надзор и Контрол върху статистическата отчетност (само 2 часа), или общо 597 лекционни часа.

През същия период води семинарни занятия по шест дисциплини общо 2768 часа – Банков контрол и надзор, Влутен и митнически контрол, Контрол върху статистическата отчетност, Митнически контрол и администрация, Одит, Поведние в контролния процес. Освен това има 190 приравнени в упражнениа часове в ОКС „магистър“ – редовно обучение.

В количествено отношение аудиторната и извънаудиторната заетост е в рамките на норматива, плюс наднормени часове.

В Центъра за дистанционно обучение участва като консултант, титуляр на дисциплини и преподавател съответно: консултант – по 12 дисциплини, Вътрешен контрол, Фирмен контрол, Валутен и митнически контрол, Конвенции и спогодби в митническия контрол, Технология на валутния контрол, Технология на митническия контрол, Магистърски семинар, Магистърски колоквиум, Вътрешен одит в банките, Методология на вътрешния одит, Митническо представителство. Дисциплините са от три магистърски програми; преподавател освен по – горе посочените дисциплини още по данъчно облагане на вътрешнообщностната търговия; титуляр – по 5 дисциплини.

В Центъра за следдипломно и факултативно обучение при Стопанска академия чете лекции по две дисциплини към специализацията „Валутен, митнически и данъчен контрол“.

Ръководи дипломанти в магистърското обучение и рецензира дипломни работи.

По всички дисциплини в бакалавърското и в магистърското обучение е разработила и прилага казуси, тестове, задачи, възлага доклади на студентите по теми от учебния материал и по нормативната уредба. Катедрата е давала положителна оценка за водените семинарни занятия и другите форми на обучение.

В заключение може да се даде положителна оценка на участието на кандидата в учебната работа както в количествено, така и в качествено отношение.

V. Количествена и качествена оценка (анализ) по критериите и показателите за изследователската дейност и съответствие с изискванията

Кандидатът е представил за рецензиране публикации и научноприложни разработки (самостоятелно и в съавторство) в следните категории: (9.1.2.3)

- монографии общо 2 бр., 130 стр, от които: 1 бр., самостоятелна от 218 стандартни страници; 1 бр. в съавторство от 49 стр. и 2 бр. или общо 267 стандартни страници;
- студии, общо 4 бр., от които: 1 бр. самостоятелна от 27 стр. и 3 бр. в съавторство, общо 36 стандартни страници;
- научни статии, общо 12 бр., които са самостоятелни в обем от 130 стандартни страници. От тях на чужд език и в чужбина са 3 бр.
- научни доклади, общо 6 бр., самостоятелни, в обем 58 стандартни страници. От тях 1 е в чужбина, 14 стр.;
- учебници, общо 4 бр. в обем 483 стр., като 1 бр. от 332 стр е самостоятелна разработка, а 3 бр. са в съавторство;
- учебни пособия 1 бр. в съавторство с участие от 21 стандартни страници.

Монографичният труд „Съвместните дейности в митническия контролен процес“ изследва взаимодействието, сътрудничеството и координацията при осъществяването на митническия контрол от страна на митническите контролни органи и други държавни структури. Авторът анализира функциите на отделните институции, участващи в митническия процес, като са изяснени проявите форми на сътрудничеството между тях. Същевременно се дава оценка на резултатите и на ефективността от съвместните операции. Съдържанието на монографичния труд включва изследване на първо място на теоретичните аспекти от гледна точка на съдържанието на отделните форми на съвместяване на дейностите. Направен е анализ и съпоставка между допирните точки и различията между тях. В изследването е наблегнато на възможността да се защитават фискалните и икономическите интереси на страната чрез съпоставка между връзките и зависимостите между реализираните приходи и степента на събираемостта им и в други аспекти. Очертани са тенденциите и зависимостите между резултатите от разкритите нарушения и предприетите коригиращи действия. В резултат на изследванията са изведени и е направен опит да се очертаят и да се обосноват възможностите за тяхното преодоляване.

Монографичният труд има достойнството, че е посветен на неизследван от други автори до този момент въпрос, което го прави особено актуален и полезен за по-нататъшното изследване и подобряване на практиката.

Вторият монографичен труд Приложение на митническите режими и проблеми на контрола върху тях е в съавторство, като участието на кандидата е в обем от 49 стр. Той по същество е продължение на

докторската дисертация на гл. ас. д-р З. Ганчева, като в него се разглежда съдържанието и на другите (освен тези с отложено плащане) митнически режими. Наблегнато е и на съдържанието на контролните действия, целящи да осигурят правилното им прилагане. За всеки митнически режим са посочени целите, оценка на рисковете при прилагането му, технологията на контрола и възможностите за нейното усъвършенстване.

Студиите са с разнообразна тематика. Три от тях са посветени на въпросите, свързани с обучението на студентите по контрол и анализ, обучението в бакалавърска и магистърска степен по финансов контрол, качеството на обучението в СА – Свищов. Въз основа на направените проучвания в областта на електронното обучение в страната и в чужбина са очертани възможностите за повишаване на конкурентноспособността на обучението по контрол и анализ. Направено е изследване на мястото на контролните длъжности в системата от административни и държавни служби у нас с цел оптимизиране на подготовката на бъдещите кадри в контролните системи.

В четвъртата студия се разглеждат състоянието и проблемите на митническото складиране. Изхождайки от особеностите на митническото складиране, авторът извежда съпътстващите ги трудности за икономическите оператори и за митническата администрация и на тази основа очертава проблемите, свързани с функционирането на съответните митнически режими. Предлагат се и механизми за тяхното решаване.

Научните статии са публикувани в наши и чуждестранни специализирани издания (9.2). тематиката е в областта на митническата дейност и засяга въпросите на защитната функция на митническия контрол (9.2.2, 9.2.3, 9.2.4, 9.2.11) съвместната дейност на митническите органи с други държавни институции (9.2.5, 9.2.6), някои аспекти на организацията и технологията на митническия контрол, свързани с квалификацията на митническите служители, промени в митническото законодателство, свободните зони и свободните ескладове, приложение на банковите гаранции, митническото деклариране и митническите нарушения (9.2.1, 9.2.7, 9.2.8, 9.2.9, 9.2.10, 9.2.11, 9.2.12). авторът извежда проблемите по посочените области и предлага мерки за усъвършенстване обучението на митническите служители, подобряване на митническия контрол и съвместните дейности, свързани с опазване на околната среда, повишаване събираемостта на приходите, надзора на пазара, фитосанитарния контрол. Изследвани са тенденциите в установяване на митническите нарушения и възможностите за повишаване на тяхната разкриваемост.

Научните статии обхващат периода от 2005 г. до 2017 г. и по тематиката са извън темата на дисертационния труд. Публикувани са в

чуждестранни специализирани издания (3 бр.), в специализирани български научни издания (УНСС, СА „Д. А. Ценов“, сп. Български счетоводител, в-к „Делова седмица“).

В количествено отношение научните публикации са достатъчни спрямо изискванията на конкурса. Отличават се с разнообразна тематика, която обаче е само в областта на митническия контрол. Необходимо е занаят пред кандидатът да разшири сферата на научните изследвания и да засили конкретизацията в посока на повишаване степента на практическите изследвания. авторът е направил задълбочени и обосновани анализи и оценки предимно от теоретичен и правно-нормативен аспект.

Представени са за рецензиране 6 научни доклади, изнесени на международни и национални форуми. Продължена е тематиката на съвместната дейност на митническите органи с други институции, защитната функция на митническия контрол, реализация на резултатите от митническата контролна дейност, приложение на митническите режими. В тях авторът предлага формиране на общи правила за работа на митническите органи на европейския пазар, подобряване на работата по досъдебните производства за извършени митнически престъпления, засилене на съвместните дейности за подобряване на събираемостта на приходите, подобряване на формите на сътрудничество относно износа на движими паметници на културата, пресичане на незаконната търговия с фалшиви стоки и внасянето им у нас и други.

Гл. ас. д-р Зорница Ганчева е участвала в написването на 4 бр. учебници и 1 бр. учебни помагала, учебника и учебното помагало в съавторство. Самостоятелният учебник е предназначен за обучение по митнически контрол и администрация, чиито титуляр е самата Ганчева. В другите три учебника участва с теми по: технология на облагането с ДДС при вътреобщностната търговия, фискалния контрол и обезпеченията и плащанията; форми и методи на митническия контрол, митническото задължение, митническите нарушения; валутен контрол, одит на средствата от ЕС, контрол върху изпирането на пари и вътрешен одит в публичния сектор. Видно е, че част от научните й разработки са свързани с темите в учебниците по митнически контрол. Участието й в учебниците с теми извън този контрол е предпоставка да насочи в бъдеще научните си изследвания и в тези области на финансовия контрол.

Кандидатът има участие и в едно учебно пособие – сборник с тестове, казуси и задачи по валутен и митнически контрол. Това още веднъж потвърждава мнението ми, че има потенциал да обхване изследване на проблемите, свързани с валутните сделки и валутния контрол.

В заключение, създава се впечатление, че кандидатът е насочил научно-изследователската си дейност към голяма част от проблемите на митническия контрол, обвързвайки ги с дейността на митническата администрация у нас и в рамките на ЕС и с дейността на други институции. Освен това изследванията са насочени към малко познати и разработени у нас теми, извършвани от други автори, което представлява предизвикателство към работещите в тази област.

VI. Съответствие с приносите в научните изисквания с обявените от кандидата (теоретични, методологични и научно-приложни постижения и приноси)

Приносите в научните разработки на кандидата могат да се представят в следните насоки:

1. ***Приноси с теоретико-научен характер,*** изразяващи се в анализ и разширяване на теоретичните постановки в областта на контрола и в частност на валутния и митническия контрол, а именно:

- Изясняване от теоретична и методологическа гледна точка на съдържанието на понятията „взаимодействие“, „сътрудничество“ и „координация“ в сферата на митническия контрол. Определението на тяхната същност и съдържание е от значение и за обогатяване на теорията на контрола, в т.ч. на финансовия контрол, където въпросите са слабо засегнати;

- Изследване на възможностите за подобряване на формите и съдържанието на обучението на кадри за системата на митническия контрол и митническата администрация;

- Изследване на формите и резултатите от обучението на студентите по анализ и контрол.

2. ***Приноси с практико-приложен характер,*** изразяващи се в анализ и оценка а състоянието на прилаганите форми на сътрудничество между органите на митническата администрация и други държавни институции, квалификацията на кадрите в системата на митническия контрол:

- обвързване на съвместните действия между отделните институции за приложението и ефективността на фискалната, икономическата и защитната функция на митническия контрол; въз основа на анализ на връзките и зависимостите между размера на събраните приходи и степента на тяхната събираемост, извършените контролни действия; (4.1, 9.2.3 и 9.2.4, 9.2.5, 9.2.6, 9.2.11, 9.3.3, 9.3.4 и 9.3.5)

- извеждане на проблемите относно осъществяване на съвместни дейности и произтичащата от това необходимост за усъвършенстване на нормативната база, организацията и осъществяването на митническия контрол; (4.1)

- направена икономическа характеристика на митническите режими с цел ясно очертаване на спецификите, предимствата, недостатъците и приложното поле на всеки режим, което подпомага икономическите оператори да ги познават и да се съобразяват с изискванията при тяхното ползване; (4.2, 5.1, 9.1.4, 9.3.6)

- анализ на съдържанието и приложението на различните видове, методи и форми за обучение и за повишаване на квалификацията на митническите служители, и за подготовката на кадри за системата на митническия контрол. Внимание заслужават въпросите, свързани с електронното обучение и ролята му за адаптиране получаваните знания във висшите училища към изискванията и условията на практиката (4.1, 9.2.1, 9.1.1, 9.1.2)

- разработени методически и дидактически материали, свързани с обучението на студентите по различните направления на финансовия контрол като предпоставка за по-добро овладяване на методите и формите на контрола и тяхното прилагане в сферата на митническия контрол, данъчното облагане и данъчния контрол, валутния контрол и вътрешния одит. Те се съдържат в разработените от кандидата казуси, тестове, задачи и дискуссионни въпроси към учебния материал. (4.1, 5.1.2, 5.1.31 5.1.4, 6.1)

В заключение изразявам становище, че кандидатът владее много добре нормативните разпоредби, основните понятия и правила за организацията и технологията на митническия, валутния и отчасти данъчния контрол и вътрешния одит, въз основа на което представените научни разработки и учебни материали са на добро теоретично ниво с елементи на разширяване и изясняване на някои аспекти. Същевременно е проявено старание за обвързването им с проблемите на практиката, като се очертават възможностите за насочване към начините за тяхното преодоляване.

VII. Характеризиране академичната известност на кандидата

Научните публикации, учебници и учебни материали на кандидата гл. ас. д-р Зорница Ганчева са в областта на митническия контрол, митническите режими, валутния контрол, вътрешния одит и обучението на студентите и митническите служители. Това определя познаването му в

научните среди у нас, изразено чрез цитиранията от други автори в следните насоки:

- а) в книги; 3 бр., в т.ч. във:
 - учебници 3 бр., издадени от автори от Свищов, Варна и Перник;
 - справки за използвана литература в 4 бр. учебници от автори от Свищов и Варна;
 - библиографии от 9 научни публикации на автори от Свищов, Варна и София;
 - учебни помагала 2 на автори от Варна;
 - автореферати 1 с автор от София;
- б) в периодични издания и сборници от научни конференции 2 от Варна и Свищов.

Видно от справката, популярността на кандидата е сред научните среди в Свищов, София и Варна. Това се обяснява с обстоятелството, че в учебни заведения в тези градове се изучава финансов контрол и частично валутен и митнически контрол. Освен това в областта на митническия контрол все още научният интерес е сравнително слаб и научни разработки и научни публикации се правят от ограничен кръг автори.

VIII. Критични бележки и предложения

През годините на преподавателската си дейност гл. ас. д-р Зорница Ганчева чете лекции в ОКС „бакалавър“, ОКС „магистър“ и в специализациите към факултативното обучение на СА „Д. А. Ценов“ – Свищов. Няма участие в семинари и други форми на обучение на хора от практиката, свързани с митническата дейност и митническия контрол. Научните ѝ разработки са по конкретни въпроси от теорията и практиката на контрола, обхващащи предимно методологията на обучението и подготовката на кадри с висше образование. Ето защо сферата на изявите ѝ като преподавател и научен работник са в учебния процес и в научни конференции. Това ми дава основание за следните бележки и препоръки:

- да насочи дейността си към разработване на лекционни курсове и изнасяне на лекции пред представители на практиката по въпросите на митническата дейност и митническия контрол;
- да разшири сферата на научните изследвания и научните разработки, свързани с водените от нея лекционни курсове и семинарни занятия в областта на валутния контрол, банковия контрол и вътрешния одит;
- да участва в дейностите, свързани с INCU – Международната мрежа на митническите университети към Сметовната митническа

организация, чийто член е СА „Д. А. Ценов“ – Свищов с цел разширяване сферата на реализация на научните си изследвания по митнически контрол.

IX. Обобщено заключение и становище

В заключение считал, че осъществяваната от гл. ас. д-р Зорница Ганчева учебно-преподавателска работа и научно-изследователска дейност са в съответствие с изискванията, свързани с конкурса. Основание за това ми дава следното:

- на основание основен трудов договор работи като преподавател вече 12 години, като изнася лекции и води семинарни занятия с пълен норматив и наднормени часове в ОКС „бакалавър“ и ОКС „магистър“ и факултативното обучение по дисциплини, свързани с валутния, митническият, банковия, финансовия контрол и вътрешния одит;
- има придобита научна степен „доктор“ в професионално направление 3.8. Икономика, научна специалност „Счетоводна отчетност, контрол и анализ на стопанската дейност (контрол), по което е обявен конкурса;
- изпълнява функции на секретар на магистърски програми „Вътрешен одит“ и „Валутен, митнически и данъчен контрол“;
- ръководи дипломанти и рецензира дипломни работи на студенти, обучавани в ОКС „магистър“;
- участва като академичен наставник в два проекта „Студентски практики“ на студенти в професионално направление „Икономика“ по договор с Министерство на образованието и науката;
- представените във връзка с конкурса документи отговарят на всички изисквания, съставени и заверени от компетентни институции;
- учебната и научно-изследователската ѝ дейност са достатъчни в количествено отношение и с отговарящо на изискванията ниво на качеството според критериите и показателите на нормативните разпоредби;
- обявените приноси в представените научни разработки са в съответствие с изискванията за теоретични, методологични и научно приложни приноси;
- постигната е задоволителна известност сред академичните и научните среди у нас.

На основание на посочените качества като преподавател и достойнствата на научната дейност на кандидата гл. ас. д-р Зорница Ганчева Петкова давам изцяло **положителна оценка и предлагам на уважаемото научно жури да ѝ присъди академичната длъжност „доцент“** по научна специалност „Счетоводна отчетност, контрол и анализ на стопанската дейност (контрол)“

Свищов, 16 юли 2018 г.

Изготвил рецензията:
(доц. д-р Милка Томева)